

פרוטוקול מס' 23 / ד

מישיבת ועדת החינוך והתרבות, מיום ג', כ"ד
בטבת תשט"ו (18.1.55) בטעה 11.

נוכחים: חברי הועדה: ש. פרסיץ - היו"ר
 מ. אונא
 א. ברמן
 ק. כהנא
 א. כלטון
 ש. כפרית
 ב. כצנלסון
 ש. גריידי
 ר. צברי
 ד. נצר
 י. סמילנסקי
 א. רזיאל-נאור

מוזמנים:

שר החינוך והתרבות פרופ' ב. דינור
 ד"ר אבידור - מנהל משרד החינוך והתרבות
 סר ברתנא - סגן מנהל משרד החינוך והתרבות
 גב' סטנר - היועצת המשפטית של משרד החינוך והתרבות
 ס/א רם רון - מפקד פיקוד הגדנ"ע
 מ. גוטסטן - קצין חינוך במפקדת פיקוד גדנ"ע
 א. בן-צבי - ראש אגף הנוער והנח"ל במשרד הבטחון
 נ. שטרסברג - מנהל מחלקת הגדנ"ע במשרד הבטחון
 ז. פלדמן - מפקח על פעולות הגדנ"ע מטעם משרד החינוך והתרבות

סדר-היום: 1. המסך הדיון בעניני הגדנ"ע
2. שונות

פותחת את הישיבה.

היו"ר ש. פרסיץ:

לפני שנעבור לסדר-היום ברצוני לעורך שאלה על איזה נוהג אפשרי או בלתי אפשרי שהתעורר לפני.

י. סמילנסקי:

לפני.

הופנו את תשומת-לבי על קונטרס שנקרא "גדנ"ע תמיד טוב" - למה? שהוצא על ידי ברית הנוער הקומוניסטי, ותחת הכותרת, גם הם סוכרחים להודות צוטטר דברים שנאמרו כביכול על ידי ועל ידי ח"ה כ צברי בזו הלשון: "זהר סמילנסקי ורחל צברי, נציגי מפא"י בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת אמרו בישיבת הועדה שאין הם שלמים עם המצב הקיים בגדנ"ע, עם גינוני הקרקטין בבתי-הספר והמשמעת האוטומוטית. חינוך גופני מתאים עדיף על פעולת הגדנ"ע. בצבור קיימת סלידה מפני רוח צבאיות". טבלי להיכנס לתוכן הענין ולחיוק הציטוט ברצוני להזכיר כי חברת הכנסת צברי, שאיננה נמאצת כעת כאן, אמרה בסוף הישיבה בספרדש: לא אמרתי שקיימת אצל ההורים סלידה בפני צבאיות בגלל הילדים - וזה רשום בפרוטוקול - שתוך כך שחה"כ ברמן אמר שכאילו היא כן אמרה. אולם אינני רוצה לדון בתוכן הנמטר, השאלה היא - האם מותר לפרסם ברבים, בציבור, מתוך דיוני ועדת החינוך, ואם כן - באיזה תנאים, לפי איזה סדר, האם על פי החלטת הועדה או על פי הצעתו האיטית של כל חבר וחבר. כי אם זה נעשה על פי איזה סדר מסויים, אני יכול לדעת כיצד להעמיד את הדברים על דיוקם. על כן אני מבקש את היו"ר לומר לפי הסמכות לתת פירוטמים מצוטטים, נכונים או בלתי נכונים, מתוך דברים הנאמרים בישיבות הועדה.

היו"ר ש. פרסיץ:

לועדה אין רשות לתת פירוט, על אחת כמה וכמה אין חבר ועדה רשאי לפרסם מדינות הועדה מבלי שתהיה החלטה מיוחדת על כך. טבעתיים אסור לפרסם דברים שלא נאמרו או להביא אותם לדעת הצבור בצורה שאינה מתאימה. עצם עובדת פירסום דברים כאלה היא כה חסורה, שאנו צריכים להעביר שאלה זו לועדת הכנסת.

ס. אונא:

אף על פי שברור שיש החלטה מפורשת שאין לפרסם דברים מדינות הועדות של הכנסת, מאחר ש"קול ישראל" פרסם דו"ח מפורט, עם שמות חברי הועדה שהשתתפו בדיון בוועדת הכנסת, בענין רוזנברג - אין לבוא בטרוניה אל אף אחד.

היו"ר ש. פרסיץ:

את הדברים האלה אפשר לוטר לועדת הכנסת, כי ועדתנו לא פרסמה כל דברים, ואם כי עצם הענין הזה אני רואה כחסור, צריך לדון בו במקום אחר.

בענין זה לא הייתי חפצה כל ויכוח, יש פרוצדורה מקובלת והדיון בפרוצדורה אינו ניתן לויכוח בכל ועדה וועדה, הדיון בפרוצדורה נחתם בוועדת הפירוטים וועדת הכנסת. טכל מקום הענין שהביא ח"כ סטילנסקי אני רואה ככה חסור, שצריך להעביר אותו לאינסטנציה מתאימה.

הדיון בעניני הגדנ"ע

היו"ר ש. פרסיץ:

לפני שנשמע את התשובות לשאלות שנשאלו בישיבה הקודמת, בדיון לסאול שאלה נוספת: בחומר שנמסר לידינו ראיתי את לוח המאטץ הגופני הנדרש מהילדים בגילים שונים. הייתי רוצה לדעת האם לוח זה הובא בפני אינסטנציה טוטטכת של רופאים, האם הייתה ועדה שבדקה אותו ועמדה על כך אם המאטץ הזה הוא לפי כוחם של הילדים?

מר שטרסברג:

ח"כ צברי שאלה האם נעשה ניסיון להאריך את תקופת הסהייה בחוות הגדנ"ע עין-זיהוב ומה הן התוצאות. חוות הגדנ"ע בעין-זיתים זהו מפעל מטותף עם הסוכנות, מחלקת הקליטה, ונקבעה תקופה של 3 חדשים כתקופת מעבר והכנה, על מנת להעביר מטם את הנערים למטקי התישבות או הכשרה חקלאית. בשנה שעברה עברו את החווה כ-700 חניך טהם נקלטו ב-14 מטקים 455 חניך. הטיפול בגיוטם וסליטתם בטטקים נעשה על ידי הסוכנות, לפי סדרים מטלה. הנוער ההולך לעין-זיתים הוא על פי רוב נוער טופרע, הטועבר לאחד תקופה של 3 חדשים למטקים או לטוטדות חינוך - לפי הצעת הסוכנות.

היו"ר ש. פרסיץ:

סי קובע מטעם הסוכנות בענינים אלה?

מר שטרסברג:

ישנו בסוכנות טדור לעולים צעירים הטורכב מטחלקת הקליטה ומחלקת עליית. הנוער, והוא הקובע.

השאלה הטניה היתה: האם החניכים בחוות הגדנ"ע בחולדה מטפידים בה? - חוות הגדנ"ע בחולדה הוקמה על ידי הסוכנות ומטטרד העבודה כדי לפתור טת בעיית חוסר העבודה של הנוער העולה. בחודש יוני היו בה כ-130 חניך, היום יש 105 חניך והמטבר מטמטר ניכר של ילדים היו תלמידים שניצלן את התקופה הזו כדי לעבוד. אחרי הניפוי טנעטה ישנה בחווה זו קבוצת נוער טנטצאת בה 4 חדשים רצופים, ללא הפסקה. גם חווה זו מטותפת למטטרד העבודה ולמטכונות, הגדנ"ע נותן את הפיקוד, ההדרכה הטפורטיבית והליטודית. לאחר הנסיון שיהיה יוחלט על חוות נוספות, ובמידה שיוקמו כאלה - אנו נטמף פעולה.

ש. כפריט:

היכן עובדים הנערים האלה?

מר שטרסברג:

עובדים בחולדה, בחווה שיטנה בטקום, יש טם עבודות זיעור, גן-ירק ומטיק זיתים.

אשר לסכר העבודה המסולם לנערים
 העובדים בחוות חולדה, הם מקבלים 1.5 ל"י ליום. למעשה הסכר הוא 2 לירות, אלא שחצי לירה מורידים על חשבון האוכל והוצאות הנסיעה. בהתאם לסידור שיטנו עם משרד המעד, הכסף מועבר על ידי צ"ק להורי או קרובי הילדים הזקוקים לכסף זה, כלומר אנו עוקבים שהילדים יביאו את הכסף הביתה.

כ-50% מהנערים בחולדה הם ילידי הארץ, אין אף ילד מבולגריה, כמעט ואין נערים סרבלה, רוב הנוער הוא מסעדיים, נס-ציונה, ראשון-לציון ועוד, ורובם מקרים סוציאליים, הם מגיעים לחווה ברכבת ובטכוניות מסא. גיוסם נעשה באמצעות מועדוני הגדנ"ע דרך לשכת העבודה הכללית.

האם נכון הדבר שבחוות הגדנ"ע בעין-זיתים היה מנהג לשלם לחניכים לשם תמיכה במשפחה? - כאן יש חצי אמת. השנה הוקמה קרן מסותפת למשרד העבודה והסוכנות אשר מטלת לנוער עובד הבא למטקים סכר מסויים כתמיכה בהורים המסתכס ב-30 - 20 ל"י. היות ויש והמסס בזה מסום פתרון לבעיית חוסר העבודה 50% נותן משרד העבודה ו-50% הסוכנות סבו עובדים הנערים. נער הבא לעין זיתים במסך שלשה חדשים אינו מקבל עזרה אבל אוסרים לו: אם אתה תגמור בעין זיתים, אחרי כן תקבל עזרה. בעין זיתים הנער עובר אימונים, הוא אינו עובד, מקבל את כל צרכיו, על כן אין הצדקה לתם לו כסף. בעין זיתים. מטלאים הנערים טפסים מיוחדים, אשר לפיהם נבדק תוצב המשפחתי ועל ספך הבדיקה של ועדת מסותפת לסוכנות ולמשרד העבודה מטלמים לנערים אלה.

מהו החומר שבו מציידים את המדריכים? - ישנן תוכניות הדרכה קבועות, יש תוכנית חודשית, המוצאת על ידי טפקדת הגדנ"ע, בה יש כל החומר שצריך לעבור עליו במסך החודש בפעולות חינוך, ספורט וכו'. נוסף על כך מוצא עתון מנוקד המסמס חומר לימוד וקריאה עיקרי. על זה יש להוסיף את הכנסים למיניהם.

האם ישנם מקומות שהגדנ"ע טרו הגיע אליהם? מה הם המאמצים שעושה הגדנ"ע כדי להגיע אליהם? - במידה מסויימת ניתנה תשובה בישיבה הקודמת - יש מקומות שאנו לא הגענו אליהם, אנו נסתדל להגיע לכל מקום, אולם ישנן הגבלות, ולאו דווקא תקציביות כי אם בעיקר של כוח-אדם.

האם ישנה פעולה עוקבת, על מנת לדעת את הספעת חינוך הגדנ"ע על המשפחות, מבחינה צבורית, חברתית וחינוך אזרחי? - כמה פעמים ניסינו לעשות מעקב, אבל זוהי עבודה הדורשת מאמץ גדול וגם ידיעה מקצועית רבה. יש מעקב על החניפים בעין זיתים, יש מעקב על פעולות הגדנ"ע במעברות. איננו יודע אם אפשר לסכם את המעקב הזה, אבל ידוע לנו שנוער שהיה בגדנ"ע, או באיזה חווה, ואחר כך חזר למעברה, או לישוב שלו, היווה גורם לתסיסה בטחונות וחיים במקום. בשנה שעברה, כשעמדו לארגן את חג העצמאות בכל הישובים החלשים, פנו לגדנ"עים בכל המקומות שהיו כאלה והם למעשה אירגנו את החג. הגדנ"עים מהווים את החומר התוסס והתסיס בישובים אלה. עובדה היא שגם עליית הנוער משתמשת בנסיון הגדנ"ע, וזאת אפשר לראות בהנחיות שהיא הוציאה לגבי החברות שלה. גם בצבא אנו עדים שמי שהיה בגדנ"ע הוא יותר בסדר, ויש חי אחד שכל החוגרים שלו הם אנשי הגדנ"ע. אפשר לומר שזהו חומר מעולה. הגדנ"ע, למשל, הוא מסד חיל הים, ישנו קורס חצי שנתי שעובר גדנ"ע שברצונו להיכנס לחיל הים ועם התגייסותו נכנס ישירות לחיל הים, ופרט לקצונה שהיא קבועה הרי גדנ"עים אלה מטלאים את חירות חיל הים. ועובדה היא. שהחיל הזה עושה את הכל כדי להגדיל את המסגרת הזו.

השאלה האחרונה שאני מענה עליה היתה - האם יש שיתוף פעולה עם תנועות הנוער ואם אילו, ומהו הנסיון בשטח זה? - בדרך-כלל יש לנו קשרים הדוקים עם כל תנועות הנוער, והקשר הזה נובע מקשר כפול, באשר כל תנועות הנוער קשורות עם הנח"ל ודרכנו צריכים לגייס נער לחילות השונים של הצבא, וקשר זה עובר מעבר לתחום עיני הגדנ"ע. היחסים עם כל תנועות הנוער טובים מאד, אם כי לגבי תחומי הפעולה יש לפעמים אי-הבנות מסויימות בקשר למת שהגדנ"ע דורש וזה גורם לתקלות מסויימות.

יש גם בעיות אידיאולוגיות; היו פעם קטרים עם תנועת הנוער הקומוניסטי, אבל הקטרים בוחקו. פרט לתנועה זו יש לנו קטרים עם כל תנועות הנוער. הן מתלבטות כשאנו מבקשים את עזרתן בפעולות הגדנ"ע בבתי-הספר. הבעיה היא שלפעמים הגדנ"ע דורש בבתי-הספר התיכוניים עזרה של הנוער עצמו; אבל מאחר שבקיץ לכל תנועות הנוער יש מחנות קיץ, וכל תנועה דואגת שהנוער שלה יגיע למחנה שלה, הרי שהנוער הפעיל והטוב ועובדה היא שנוער זה בדרך-כלל מאורגן בתנועת נוער - מוצא ממסגרת הגדנ"ע במידה ואנחנו רוצים להטיל עליו תפקידים מסויימים. כלומר, לקורסים של הגדנ"ע בחודשי הקיץ יוצאים לאור דווקא הנערים הטובים ביותר. אנו מסתדלים לסכנע את תנועות הנוער שבקורסים של הגדנ"ע יצאו גם נערים מוכשרים. כאן יש ויכוח, יש תנועות שמסכימות ויש תנועות שאינן מסכימות, עם הצופים, התנועה המאוחדת, בני-עקיבה - יש הבנה, השומר הצעיר מסתייג, מחנות העולים - לא, זה בכלל תלוי באקלים הפוליטי הסודר בארץ, לא תמיד עצם הענין קובע.

אין להתעלם מכך שבעיות יסנון, בעיקר מתוך כך שתנועות הנוער חושבות שהגדנ"ע הוא מתחרה שלהן, וכאן יש ויכוח, ויכוח שיחריף במידה שתנועות הנוער יגיעו ליסובי עולים. כי לפי המצב הקיים היום, תנועות הנוער פעילות בעיקר בבתי-ספר תיכון, או ביסובים עירוניים, או ביסובים סגורים. לעומת זאת הן כמעט אינן פעילות במעברות וישובי עולים. אפילו במעברה כמו תלפיות אין כמעט טיפול מצד תנועות הנוער, ויש סיבות אובייקטיביות לכך, מפני שהן בקושי מסוגלות להקיף את הקיים. אבל בכל זאת יש מקומות של עולים חדשים שתנועות הנוער התחילו לפעול בהם, וכאן מתחיל הויכוח. הבעיה קיימת והזמן יעשה את שלו עד שנמצא פתרון.

ס/א רם רוו:

בשאלה שאלה בישיבה הקודמת, מדוע לפני שנה וחצי, או שנתיים, ניתן תיאור כל כך אופטימי על ידי מפקד הגדנ"ע הקודם על עתידו של הגדנ"ע, ואני מבין את דברי היו"ר שהתיאור היה רדוד מאד. ברצוני לומר, שאין ספק שעל ידי מפקדת פיקוד הגדנ"ע הקודמת נעשו מאמצים רבים מאד, וכמוכן שיחד עם הכסלונות שהיו היו הישגים לגמרי לא מבוטלים - אם זה בענין הקמת החוות, או בשטחים אחרים. אבל אם אבוא היום ואנסה לתת לוועדה זו תיאור רדוד על עתיד הגדנ"ע ואומר שהוא צופן בחובו פתרון לבעיית הנוער ובעיית החינוך הבטחוני של הנוער, פתרון בטוח האחוזים - הרי חושבני שאתן תשובה לא מדוייקת. אין צורך לומר לחברי הוועדה מה רבים הלבטים בחינוך של נוער בכלל ובחינוך של נוער עולה בפרט, מסגרות רבות במדינה עושות מאמצים ליעל את החינוך בנוער, במידה רבה בנוער העולה, ומסגרות רבות מודות שיחד עם מספר הישגים שהיו היו גם כשלונות. מאחר שהמטף העיקרי של הגדנ"ע מכיון לזווער העולה, הייתי אומר שהגענו להישגים לא מבוטלים לנוער זה, אבל אין לחשוב שנגיע להישגים מוחלטים, מפני שאין הישגים מוחלטים בחינוך, בפרט בחינוך הנוער העולה. במידה שהגדנ"ע יקף אלפים רבים של נערים עולים, ובמידה שהוא יקיף יסובים נוספים, אין ספק שהגדנ"ע יתרום לענין החינוך של הנוער העולה ולענין החינוך הבטחוני של הנוער במדינה בכלל, ופעולתו תהיה בעלת משקל עצום. ואני מקווה שבשנה הבאה נגיע לטיפול ב-200 מועדונים במקום 160, בהם מספלים אנו כעת. הקטיים ידועים, ברור שאנו נלחם בהם, ואני מקווה שההישגים בשנה הבאה יהיו לא מבוטלים.

בשאלנו שאלה, מהי בעצם העבודה הנעשית במועדוני הגדנ"ע. אמרתי שהיסוד לחינוך טרום-צבאי שניתן במועדוני הגדנ"ע מתבטא בחינוך כללי המסתכם במספר טקציות הביתנים לכל נער במועדוני הגדנ"ע. התוכניות שלנו מתחלקות לסתיים: אחת לנערים עד גיל 15 וחצי וסניה לנוער יותר בוגר. התוכנית הראשונה כוללת: תירגול סדר במשך שנתיים - 25 שעות, מחנאות - 60 שעות, מסחקי שדה שמטרתם לטפח את התחושה לשדה - 91 שעות, מסעות - 46 שעות, ספורט שימושי - 30 שעות, ריצת שדה - 22 שעות, מבחנים - 24 שעות, התעמלות ומסחקי תנועה - 70 שעות, חינוך - הייתי אומר חינוך שהורכיגם יתר הדברים בוגעים לחינוך - 110 שעות, מסעות, שטוח ונוהג - 8 שעות.

לנערים עד גיל 15.5 לא ניתן בכלל איסון. נסק בשעה שלנוער מגיל 15 וחצי אנו נותנים 37 שעות איסון דובה, זהו מספר שעות לא כל כך גדול אבל מספיק להכשיר נער בגן 17 להסתמט בדובה ולקלוע למטרה.

אשר לחינוך הטהור, כפי שאפשר לכנותו, הוא מתבטא בשיחות והסברות. אני יודע שרבים חושדים בנו, או יותר נכון לא בוסתים בנו, שכל עוד אנו עוסקים בלימוד הרובה נוכל באותו זמן לבנו תוכנית הסברתית ותוכנית של שיחות חינוכיות. לכן לפחות הייתי רוצה להביא את התוכנית, ולא אומר שהיא מתבצעת בתשעים אחוז, יש קשיים, אבל בטמפר לא קטן של גדודים היא מתבצעת.

נושאי ההסברה שונים: הגדנ"ע, הטברת מבנה ותפקיד, טועדים, הסברת חגים או טאורעות אקטואליים, פרקים בתולדות המחלת העברית, פרקי הסברה על המדינה וטוהדותיה, אישים גדולים ועוד. בכל עתון, במסכה גדנ"ע יש כתבות וסאטורים המקבילים לנושאים אלה. לדוגמה אוכל להביא את העתון האחרון. אתם רואים בו ראשית כל הטאמר של העורך, אחרי כן ישנו תיאור על גדנ"ע עם שבאו לאילת, על קורס חשוב בצה"ל, על א.ד. גורדון, על יום השואה והטרד, תיאור על הנעשה בארץ, סיפור, מפעלים בארץ - הפעם, מפעלי הרכבת - על הערבה, תיאור על "הסופר" ולבסוף סיפור - "אורב נעליים קרועות" - במסגה להעמיד מקצועות שאינם כל כך חביבים על בעור באור הבפון.

הייתי רוצה להביא לידיעת חברי הועדה דוגמה של נושא חודשי שמחייבים בו את כל יחידות הגדנ"ע. בכל חודש כל מדריך מקבל - פרט לתדריכים הרגילים - חומר נוסף שמחלקת החינוך של הגדנ"ע. בחודש דצמבר קיבל דף הסברה שהנושא העיקרי בו היה חנוכה. וסאחר שבטאלה שאלה מה היה הטופס של חגיגת חנוכה, אקרא פרקים מתוך הדף על סבת להבדיל את תוכנית החג מהלכה שלנו למעשה. (קורא) הנספח, תכניסי הפלחטה של היהודים" בה לחיליה את הנספח הראשון. אנו ערכנו תמצית של הסיפור, אחי גבורי התהילה" הטופס בצורה יותר פוארטת בתוכנית הנשלחת לכל מדריך ומדריך. כפעולה מסכמת טופס הנושא "השואה בין פלחטת הסככים ופלחטת הייחורר", לאחר זאת בא תיאור של פלחטת יהודה הסככי על פי ספרו של וילנאי, ואחר כך תכניסי הפלחטה של היהודים תוך הדגשה תכניסי הסככים. גבורת הסככים היא השיתה הסככת על הנושא, וכאן אנו מסייעים בידי המדריך בשאלות מספר, ואני אביא מספר שאלות המסמכות נושא לייתה. (קורא) נספח מס' 5 זהו סככת גבורה בשמירה לפידיים ורגלים. כל מדריך נתחייב בעריכת סככת בהסתתפות הגדנ"ע, ויכול היה להעזר בשני נספחים שצרפנו, אבל לא היה חייב לפיהם לערוך את הסככת, ויש טמועדונים בעזרת המדריך חיברר סככות שאלהם בחג האחרון ערכנו 120 חגיגות אזרחיות, גילובי עולים ובטעבורת, בשיתוף פעולה עם סנהל ההטברה, טועצות סקהסיות וגורסיה אחרים, וברוב המקושות החגיגות הפכו להיות של הייוב כולו בהן היו הגדנ"ע עם נותני הטון.

גדנ"ע: בא פעמים בשבוע לפעולה בטועדון, כל גדנ"ע מטורגן בכתה המונה ס-15 עד 20 נערים. פרט לפעולה זו של פעמים בשבוע אנו מחייבים פעולות גדנ"ע בשתי שבחות בחודש, זה כולל טסע או טחנה טחוף למעברה, באהלים, או טחקי טדה, בדרך-כלל טטעות אלה קצרים, הנעלים יוצאים ביום ו' בטרחק של כ-15 ק"מ טקום טגורם ואוזרים בטוצאי שבת.

סדי פעם בפעם ישנם כנסים, של גדוד, חטיבה או כנסי גדנ"ע כלליים, הפסטיים ללא ספק מטצעי הינכי.

בשאלה שאלה לפי איזה קריטריון אנו בוחרים את המדריכים לגדנ"ע? בישיבה הקודמת ביסיתי להביא את הבעיות שלנו כפי שאנו מתלבטים בהן: בנוגע למדריכים עומדת השאלה: האם לבחור במדריך שהוא יוצא ישוב עולים ועומד על דמה תרבותית מספיק, או לבחור בגורר בית-ספר תיכון, אשר מבחינת רמת-ההכללתו עומד גבוה מהנוער העולה. בנידון זה היו הרבה טעד לבטים, וקרו טקרים רבים בעבר אגם מדריכי גדנ"ע לא ענו בטום פניה וטופן לדרישות שלנו. סיפרתי כבר טקרה מתוך ניסיוננו, על גורר בית-ספר תיכון טנכנס לעבוד כמדריך במעברה ולא הצליח להזדהות עם הסביבה, נטבר ונטכל געבורתו, ולא פעם קרה טמועדונים נהרסו כתוצאה טזה שממדריכים לא התאיכו. בזמן האחרון הטגנו עזרה טעד הטטה הכללי אשר נתן לנו אטטרות לבחור מדריכים בבסיסי הטירונים, חיליות וחיליות הרוצים ללכת לתפקיד הדרכה, בדרך-כלל הם בוגרי בית-ספר תיכוניים, או יוצאי ישובי עולים אבל טמאימים לתפקיד זה.

בשאלה השאלה מי החליט שאפשר לקבל לגדנ"ע נערים לכסה מגיל 14. לגבי בתי-הספר התיכון הוחלט שהחינוך הטרנס-צבאי ניתן החל מכיתה ה' של בית-הספר התיכון, ובדרך-כלל אלה נערים ונערות בגיל 14 ו-17 וחצי. אולם מה ששייך לגדנ"ע מחוץ לבתי-הספר התיכון, טאחר שהגדנ"ע בישובי עולים רבים הפך להיות ארגון הנוער כמעט היחיד במקום, נקבע שבדרך-כלל גם הם הגיל המינימלי יהיה 14 שנה, אולם במקרים מסויימים אנו טרשים לקבל נער שאינו לכסה מגיל 13. בנקודה זו אנו שונים מתנועות הנוער, באשר הן מקבלות לטורותיהן ילדים וילדות מגיל 8 או 9, ומילו בגדנ"ע אין לגייס נערים או נערות שטרם מלאו להם 13 שנה. ואם ידוע לחברי הועדה על מקרים של גיוס ילדים קטנים מגיל זה, הרי זה נעשה בניגוד לאיסור המפורט.

בשאלה שאלה לעבין הדגל. הדגל של הגדנ"ע הוא ארגון, ומטוב זהו צבע-אח לצבע האדום אבל לא הייתי אוסר שהוא בדיוק צבע אדום. אם אפשר להאשים את מישהו בזאת, הייתי אוסר שהאשמה היא בי ולא במקומו אחר. וזוהי ההיסטוריה של הדגל. לקראת הכנס של הגדנ"ע באנו לידי מסקנה שיש צורך וטעם לתת דגל לגדנ"ע. כנהוג בצה"ל ביקשתי מקצין השליחות של פיקוד הגדנ"ע, סרן אליקים, להגיש הצעה לדגל הגדנ"ע. הוא חשב שכדאי היה כי דגל הגדנ"ע יהיה בצבע של דגל היחידות הלוחמות של צה"ל, שלכל אחת יש דגל בצבע ארגון. הוא הביא הצעה זו בפני ואני טודע שלא חשבתי על אותה סכנה שהועלתה כאן. ראיתי הגיון מסויים שנותנים לגדנ"ע דגל בצבע ארגון והעברתי את ההצעה לענף מטעם, שטרם ונוהג לאיסור, ובאמת לאחר בדיקה האיסור נתקבל. על כל פנים לא היתה כל כוונה נסתרת, הייתי אוסר שהיתה כוונה טובה. אם חברי הועדה חושבים שכדאי להעלות את הבעיה לדיון ויגיעו למסקנה שנעשתה טעות, מבחינה פרוצדורלית אין באפשרותי לתקן זאת, יש רק ברירה אחת - לפנות אל שר הבטחון ולעורר בפניו את השאלה.

אשר לשאלת הסדים. יש שקוראים ללבוס הגדנ"ע תלבושת הגדנ"ע, וזה מתקבל על הדעת, ויש שקוראים לו סדי הגדנ"ע, וזה לא מתקבל על הדעת. אנו חשבנו שאם יש תלבושת מיוחדת לכל תנועות הנוער הגיוני לתת תלבושת גם לנוער בגדנ"ע. ואם לדגור על צבע התלבושת, היתה הצעה, במסגרת פיקוד הגדנ"ע, שהיה תהיה חקי טהור, אבל ההצעה לא נתקבלה מפני שלא רצינו לתת יחיד לחד שיש הפסקות וקטר בין סדי צה"ל ובין התלבושת של הגדנ"ע, לכן החלטנו שהיה תהיה טורכת מחולצה כחולה, חגורה וכובע טמבל עם שוליים מקופלות. התלבושת עולה לנו 6 ל"י אבל היא נמסרת לגדנ"ע תמורת 3 ל"י. במקרה שמישהו איבד בבר-סה, עליו לקנותו במחירו הטל.

בינתיים אין תוכנית להלביש בתלבושת זו גם את תלמידי בתי-הספר, היא נועדה לנערים ונערות פעילים בטועדוני הגדנ"ע או הסתייכים למסגרת הגדנ"ע.

א. ברטון: למה אינכם נותנים תלבושת לכולם?

א/א רם רון: הנוער הלומד בכלל במסגרת הגדנ"ע לא בהתנדבות אלא במסגרת תוכנית לימודיו, לכן אנו חושבים שבינתיים הוא אינו זכאי לתלבושת, מה שאין כן הנוער הבא לגדנ"ע מדוברו החופשי. מה שאסרתי לגבי הנוער הלומד לא חל על נערים בוגרים יותר הנכנסים על אחד החוגים, בניח גדנ"ע אוויר, גדנ"ע ים, וכו', אלה מקבלים תלבושת.

בשאלה שאלה על מספר גדנ"ע. לפעם תשובת-הלב העיקרית של מפקדת הגדנ"ע הופנתה לנוער העולה רק בשנה האחרונה, ולפני שנה היה מספר הגדנ"ע בין 1500 ל-2000. השנה אנו מתקרבים ל-9000, ובדואי נגיע ל-10000, ואנו מקווים שבשנה הבאה נגיע, או נארגן, עוד כ-5000 גדנ"ע, נערים עולים, לטועדוני הגדנ"ע.

בשאלה גם האם המספר 8000 גדנ"ע ים טובל על ידי התקציב. במידה מסויימת כן, אבל הוא טובל גם על ידי קטיים ארגוניים, קטיים להטבת כוח אדם מתאים. כדי לארגן את העולה ב-160

טועדונים היינו צריכים להטקיע מאטץ ארגוני אצום. להתחיל פעולה בולסה בצפון הרחוק, בטעברות ובכל ישובי הנגב, זהו טבצע הדורש כושר ארגוני רב, זה בעיית הסדרין הבודד, בעיית הטועדון שאיננו, בעיית הציוד והפיזור העצום, לכן, גם לו היה לנו בשנה שעברה תקציב גדול יותר - לא היינו יכולים להגיע למספר גדול יותר מ-10000, אבל אם הפעולה הארגונית תתבסס, תקציב יכול לבלום את התרחבות הגדנ"ע.

היו"ר ש. פרסיץ:

אסרת ססעיף אחד בתוכנית ההסברה וההשכלה שלכם זהו אישים דגולים; הייתי רוצה לסמוע מי היו האישים אשר עליהם דובר בטועדוני הגדנ"ע במסך הסנה החולפת.

ס/א רם רו:

תוכנית זו היא מטגרת וללא ספק היא גמישה במידה מסויימת. האישים שעליהם מדברים בגדנ"ע הם: הרצל, ביאליק, טרוטפלדור, א.ד. גורדון, א. גולוסב, חנה סנז, ויצמן, וינגט, דמות גיבורי ההגנה, דמות טורדי הגטאות, דמות הלוחם בטלחסת השיחורור וכו'.

מר בן-צבי:

בראשית דברי ברצוני להעיר כמה הערות לגבי סעיף אחד שסגן אלוף רון דיבר עליו, אבל חוששני שמה שאלה זו לא הובהרה די הצורך, אם כי איננה כל כך עקרונית, היא שאלת התלבושת. אין כוונה להעמיד את התלבושת של הגדנ"ע סול תלבושות הסונות הקיימות בתנועות וסגרות שונות. והראיה - שלל נער הסתייף לטועדון של גדנ"ע - ואין זה חשוב עם הוא חבר תנועת בני עקיבה או השומר הצעיר - לובש את התלבושת בזמן פעולתו בגדנ"ע.

היו"ר ש. פרסיץ:

הוא חייב או רשאי?

מר בן-צבי:

בפעולות הוא חייב. אבל אין זה בא להבליט את הגדנ"ע סול הארגונים האחרים שאנו מסתלבים אתם ומסתפים אתם פעולה.

נסאלה שאלה שלצערי הרב לא נוכל להשיב עליה, וזו שאלת תקציב הגדנ"ע.

לתקציב במסגרת משרד הבטחון ולא במסגרת משרד החינוך - הוא חלק מתקציב הבטחון, ואיננו מצוי בכל פרטי הפרטים, כי יש סעיפים מסולבים רבים, אם חברי הועדה טעונונים לדעת פרטים - עליהם לפנות למשרד הבטחון ולקבל מסנו אינפורמציה.

חברי הכנסת אונא ורוזנברג שאלו בקשר לגדנ"ע וערכי הדת והמסורת, ונוסף לכך האם צריך לספור על סתי הסגנות הקיימות בבית-הספר.

ראשית כל ברצוני לוטר כי הגדנ"ע אינו פרטה לעצמו לקבוע יחס מסלו לערכים לאומיים ולערכי דת. יש ערכים והגדנ"ע מתחשבים בהם ומסתדל ליצור זפוסים ארגוניים ואורח-חיים בגדנ"ע שיתאזנו לכל חוגי הנוער היהודי, אם אלה נערים בבתי-ספר דתיים ואם אלה נערים בבתי-ספר מטלכתיים, ואנו מסתדלים שבגדנ"ע ימצא את מקומו כל נער ונערה ללא כל חציאה למצפוננו ולהינוכו. הקו של מנקדת פיקוד הגדנ"ע ומשרד הבטחון לגבי שאלה זו מתמצה בפקודה שהוצאה על ידי הסטה למפקדת פיקוד הגדנ"ע הסכילה 5 סעיפים כלהלן: (1) נערים ונערות דתיים ביסונבים דתיים, בחברות נוער דתי ובבתי-ספר דתיים יאורגנו ביחידות של גדנ"ע עם דתיים אם הם ירצו בזה. (2) ביחידות אלה יתמנו מפקדים דתיים, במידה שיימצאו מתאימים לתפקידי פיקוד והדרכה. (3) בחוות הגדנ"ע בעין זיתים, בעפולה ובאר אורה, וכן בקורסים למפקדי כיתות, יאורגן במידת האפשר מחזור מיוחד לנוער דתי. (4) במיפקדת הפיקוד יתמנה קצין חינוך דתי. (5) בכל בסיסי הגדנ"ע הקבועים תמנה הכסרות כפי שנקבע בפקודות המטכ"ל.

אלה הן חמסת הנקודות שלפיהן משרד הבטחון ומפקדת הגדנ"ע עורכים פעולתם לגבי הנוער הדתי.

אשר לסקטור זה הנקרא בתי ספר, הפעולה
שם נערכת בהתאם להשתייכותו של בית-הספר, זאת אוסרת שמסגרת בית-ספר
דתי יש פעולה באותה מסגרת בלבד. השאלה המתעוררת היא - מחסור בטדריכים
דתיים. יש לפני דו"ח על 22 בתי-ספר תיכוניים דתיים והגדנ"ע פועל
עכשיו ב-6 בתי-ספר בלבד מפני שאין מספיק טדריכים דתיים.

בשטח של טיפול בנוער הנמצא בישובים דתיים
אנו נתקלים בקשיים מיוחדים, אם כי ידוע לנו שלעתים קרובות הגדנ"ע
קובע את הכוונות הבטחוניות של הישוב כולו, בליחוד בישובי ספר, אנו
שואלים את עצמנו האם מותר לנו, באין מפקד דתי, להציב מפקד שאינו דתי
בתנאי שהוא מוכן להתחשב. בנוער הדתי ובאורח חיו? האם יש להזניח
פעולה כה חשובה זו? אנו עושים מאמצים די רציניים כדי לגייס מפקדים
דתיים, קיבלנו דסימות של חיילים דתיים הנמצאים בצבא והיכולים להיות
מתאימים לתפקידים אלה, פנינו לטטה הכללי ושאלו באיזו מידה אפשר
לסחרר חיילים אלה, בתנאי שיתאימו להדרכה.

אנו מקיימים מחזוריה של נוער דתי גם
בחוות וגם בבסיסי הלוטדים, רק לפני שבוע נסתיים בבסיס הלוטדים ליד
חיפה קורס של נוער דתי של בית-ספר תיכון, וקיבלנו דו"חות מהטורים,
סליו את התלמידים, טלאי הערכה. כטובן שהם ציינו גם ליקויים, אבל אין
כל סיבה שנוער דתי ירגיש את עצמו לא טוב בבסיס הגדנ"ע. יש לקוות
שהסידורים שעשינו וטידת ההתחשבות ההולכת וגוברת יביאו לידי
שיתוף מלא בינינו ובין החוגים הדתיים שעד עתה נסתייגים מפעולה זו.

היושבת ראש אלה כשה שאלות וברצוני
לנגוע באחת הנקודות החשובות ביותר לגבי עתידו של הגדנ"ע ודרך פעולתו.
קיימות עובדות יסוד שאיננו יכולים להתעלם מהן תוך כדי פעולתנו. ראשית
כל, רב הנוער שמוסדות החינוך של המדינה לא הגיעו עדיין אליו, זהו לאו
דחקא נוער עזוב, ואין ספק שאריך להגיע לטידה יותר גדולה של שיתוף פעולה
בין משרד החינוך והתרבות ובין מלגות הצבא, בכל הנוגע לנוער זה.
הנוער הזה אינו נמצא כיום בשום מסגרת, או נמצא במסגרות קלושות ביותר,
לטל, באיזה קורס או בית-ספר ערב. ואין לנו הכרה, וחושבני שגם למשרד
החינוך אין ההכרה, שיש לנו שליטה מוחלטת בכל מה שנוגע לחינוך משלים
של הנוער.

ישנו סקר טענין של מוסד טולד ובו ניתנת
תמונה של ריבוי רשויות המטפלות בנוער זה, אבל למרות הריבוי הזה
כולנו מבחינים שהטיפול אינו מספיק בהחלט. אותנו טענינת בעיית
הבטחון והחינוך הבטחוני, היום משרד הבטחון והצבא הם הגורמים הערים ביותר
והמוסמכים ביותר להכשרה ולחינוך טרום-צבאי. אין אנו מתעלמים מהעובדה
שיש ריבוי גם בשטח שהוא כבר מאורגן מבחינת המסגרת שלו. לדוגמה: להרבה
בתי ספר יש רשויות שונות, יש בתי-ספר תחת פיקוח משרד החינוך והתרבות,
משרד העבודה, משרד החקלאות ועוד, יש גם עליית נוער, ואנו חושבים
שמשרד הבטחון יכול להדת גורם מכוון ומרכז של כל הפעולה הזאת על מסגרותיה
השונות, כטובן תוך שיתוף פעולה עם כל מסגרת ומסגרת, תוך הבנת הצרכים
המיוחדים של כל מסגרת ומסגרת.

קיימת נגמה, והיא מבוזעת גם מבחינה מעשית,
של שיתוף פעולה יותר הדוק בין מלגות הבטחון ובין מלגות החינוך.
אינני אוסר שלא קיימות בעיות, אבל מחפשים דרך של שלוב מסיטלי
טבלי שרשות אחת תכנס לתחומה של השניה אלא שהצד האחד ישלים את הצד השני.

אשר לכוחות ההדרכה אני רוצה לציין
כי הגדנ"ע פועל לא רק עם חיילים וקציני צבא כי גם בעזרת טדריכים
אזרחיים. אנו פרסמנו הודעות בעתונות שיש מקומות להדרכה חלקית בגדנ"ע,
ולשם כך אנו מנצלים בעיקר קציני צבא לשעבר, או אנשים שיכולים, לאחר
קורס מתאים, לקבל על עצמם תפקידי הדרכה.

היו"ר ש. פרסיץ: לאו דווקא אנשים בעלי השכלה חינוכית.

מר בן-צבי: אנו מסתדלים כטובן ראשית כל לקבל אנשים
שיש להם הכשרה חינוכית - אם זה טורה
או אדם שגמר בית-ספר תיכון, ומתאים להדריך במקצועות הגדנ"ע.

היתה שאלה לגבי ההתנדבות של בני המטקים להחלצות לעזרה לישובי הנגב, האם לא טוב שבמקום להרחיב את הפעולה של התנדבות להקדיש יתר תשומת לב ופאמץ לגיוס כוחות הדרכה לפרברים. אטר לחלק הראשון, כפי שכבר אמרנו, טרם הצלחנו להקיף את כל הישובים וגיוס אנשים שירצו להיות עם בני הישובים, לא רק מתוך האספקט הבטחוני, נראה לנו כאחת הפעולות הברוכות ביותר, והתנדבות זו שבאה מצד בני הישובים עצמם נראת לנו כתרוסה חשובה מאד, ובמידה שאנו מוצאים בין הסתגייסים האלה אנשים מתאימים לתפקידי הדרכה בגדנ"ע - אנו מפעלים אותם במסגרת הגדנ"ע.

אטר לחלק השני של השאלה, שאינה עומדת במתירה לחלק הראשון, אנו עושים כמיטב יכולתנו כדי לגייס נוער להדרכה בפרברים. סגן אלוף רון ציין את תשומת הלב המרובה שאנו מפנים לנוער בפרברים, אבל הגדנ"ע חייב להגביר את פעולתו בשטח זה ולנצל את מכסיטום החומר האנושי המתאים שאפשר למצוא בערים על ידי הפנייתו לפרברים, ואם זו היתה כוונת השאלה, הרי זה נעשה.

ס/א רם רון:
אני מצטרף לדעתו של ראש אגף הנח"ל והנוער במשרד הבטחון, אבל הייתי רוצה להבהיר שתי נקודות שבדמה לי לא הובהרו די הצורך. יושבת הראש שאלה בישיבה הקודמת, אם אנו עוסקים בפעולה שהיא בחלקה הגדול חינוכית טהורה, מדוע לא יעסקו באותה פעולה מדריכים של שרד החינוך, או מדריכים אזרחיים. בגדנ"ע יש כ-300 מדריכים הפועלים ב-160 מועדונים המקיפים עשרות ישובי עולים, מעברות ופרברים, וראשית כל מתעב על שאלת המדריכים.

בתל-אביב קיים מכון למדריכי נוער המוחזק על ידי מחלקת החינוך של עיריית תל-אביב. מכון זה נועד למחזור של 40 מדריכים. והקורס הוא חד-שנתי. השנה, כשעמדו לפתוח את הקורס הזה, פורסמו מודעות בעתונים המודיעות כי כל אדם שהוא בוגר בית-ספר תיכון ורוצה לעסוק בהדרכה יבוא וידעם. הלומדים במכון מקבלים עבודה חלקית טעיריית תל-אביב וגם ניתנות סטיפנדיות לתלמידים. גם בשנה זו למרות כל המאמצים לא הצליחו לפלא את כל המקומות והיה צורך לפנות למפקדת פיקוד הגדנ"ע ולבקש מספר מדריכים כדי לקיים את הקורס. וכל המדריכים הלומדים במכון מיועדים לערים הגדולות, לא למעברות ולישובי עולים.

הבעיה של מדריכים מתאימים אינה רק בעיה שלנו, אני מודה לעצמי לומר כי גם משרד החינוך מתקשה במציאת מדריכים מתאימים. קשה למצוא בודדים שירצו לראות בהדרכה בגדנ"ע קריירה לחיים. ועבודה היא, שבמידה ואנו מטיגים מדריכים אזרחיים, הרי זוהי בשבילם עבודה זו ספת, הכנסה נוספת, וטרם הצלחנו למצוא את הטיפוס של האדם שירצה לראות בגדנ"ע עתיד לחיים. הקושי הוא הרבה יותר גדול כשצריך למצוא מדריך לסועדון גדנ"ע או בית-ספר בישוב מרוחק.

מתוך הדו"ח המונח לפני על מועדונים בתל-אביב וח'פה, מועדונים שהם למקרים סוציאליים יותר והמתכוונים לתת לנוער יותר עיסוק, מתברר שמצליחים לרכז נוער בגיל 12 - 10, באטר הנוער המכוונ יותר מחפש מיוזו. אידואה מרכזית שיתלכד סביבה, מחפש גוף מגובש יותר ואינו מסתפק במועדון שבו מוצא רק עיסוק. מתוך 520 השעות הנכללות בתוכנית הראשונה לנוער צעיר יותר, ניתנות בערך 110 שעות חינוך והסברה ואילו 400 השעות הנותרות כוללות ספורט, התעטלות, טענות, מחנאות ועוד.

היתה עוד שאלה, האם העברת החינוך הסרום צבאי מרשות הצבא לרשות בית-הספר התיכון נתנה תוצאות טובות. נדמה לי שבפקר ההעברה באה כתוצאה מהעומס הרב שהיה מוטל על מפקדת פיקוד הגדנ"ע. בדרך-כלל כל מפקדה בכל ארץ בעולם עוסקת בחינוך סרום-צבאי, באטר אין לה שום ענין בחינוך כללי של נוער עולה - שאינו קיים בארצות אחרות - היא עוסקת רק בחינוך סרום צבאי. אולם צה"ל הגיע למסקנה שיש צורך לחלק את המעמסה הזו של טיפול בנוער והחליטה שהחינוך הסרום צבאי הניתן בבית-הספר התיכון יינתן על ידי משרד החינוך בעזרת הצבא ואילו בחלק השני מטפל מפקדת הגדנ"ע באופן יסיר. לפחות בהווה החלטה זו מתברר שהיתה צודקת, כי מצד אחד אופטר למפקדת הגדנ"ע להטיג היטיגים גדולים בשטח הטיפול בנוער העולה, ומאידך אופטר למשרד החינוך להתגבר על בעיות סקצין גדנ"ע ראשי לא הצליח בעבר להתגבר עליהן. אולם ברצוני להעיר, כי בארצות אחרות בהן אינו קיים נוער עולה, במידה שקיים חינוך סרום צבאי - אם זה ביוגוסלביה, אנגליה, קנדה ועוד - במידה שניתן חינוך סרום צבאי - וברור שבפדינות אלו אין בעיות בטחוניות כמו שיש לישראל - הרי הוא מרוכז בידי אנשי צבא וההדרכה ניתנת על ידי אנשי צבא - מדריכים או טילואים.

היו"ר ט. פרטיץ:

לא קיבלתי תשובה בקשר לשאלת הכאמץ הפיסי.

מר שטרסברג:

לפני שנתיים הסתמך בועדת הגדנ"ע נציג משרד החינוך, ד"ר סימון שהוא סופחה לענין חינוך גופני, ויחד אתו עובדה התוכנית לפרטייה, לפי גילים וטיינים. אחרי כן חלה הפרדה בין משרד החינוך ומשרד הבטחון, אבל בועדת הגדנ"ע הסתמך באופן קבוע נציג משרד הבריאות וחיל הרפואה. כעת טעבדים תקנות רפואה קבועות, לגדנ"ע יצורף קצין רפואה ראשי אשר יבדוק את תוכנית הטיינים.

ס. אונא:

לא קיבלתי תשובה מספקת לשאלתי ואני חוזר עליה: מי החליט על הכללת גילים נמוכים יותר במסגרת הגדנ"ע? היתה תשובה שהותר לארגון גם את פיל 13, אבל לא זאת שאלתי; אני רצייתי לדעת האם על כך בתקבלה החלטה בטוטה איזה שהוא וטיינה הטוסד הזה?

מר שטרסברג:

הוראת הטטה הכללי שפורסמה בחודש ספטמבר 1948, ואשר הצטידה את הגדנ"ע לצה"ל, קבעה שבגדנ"ע ירוכזו נוער בגיל 14 בערך עד גיל הגיוס. אולם התחלנו לארגון גם נוער בגיל 13 בקשר לפעולה בקרב הנוער העולה. במעברות ובישובי עולים הבדלי הגיליים לא כל כך קובעים. אנחנו ילדים בגיל 13 שלא תמיד היו פחות מפותחים מילדים בגיל 14, לפעמים היו יותר מפותחים. ראינו גם שנכתה ח"ה שהיא המעבר לבית-ספר תיכון, חשוב שתהיה פעולה של הגדנ"ע, כדי להכין נערים אלה לבית-הספר התיכון, ושהמעבר לגדנ"ע יהיה טבעי. נוסף על כך היה עוד ניטוק, נער שגוסר בית-ספר יסודי במעברה עו בישוב עולים לא תמיד הולך לבית-ספר תיכון, ואז טעבדים את הקשר עם הנוער הזה. חשוב ליצור קשר בכתה ח"ה.

מר החינוך ב. דינור:

אתם פועלים גם בבתי-ספר עממיים?

מר שטרסברג:

רק בשליש האחרון של כתה ח"ה.

ס/א רון:

הטציאות היא שאפשר לסצוא נערים רבים בכתה ו' או ז' של בית-ספר יסודי שהם בגיל 16 - 15, ולכן יש מקרים שנפצאים בגדנ"ע נערים בני 14 למרות שהם תלמידים בכתה ז' בבית-ספר יסודי. חוק חינוך חובה חל על גיל ולא על כתה, ויש שנער בן 15 מסיים כתה ו' או ז' ובזה הוא סיים את לימודיו.

מר אבידור:

הם מסייכים בבית-ספר לנערים עובדיה.

ס/א רם רון:

נוצר הרוסם כי מפקדת פיקוד הגדנ"ע פועלת בבתי-ספר תיכוניים של ערב, אבל למעשה אין זה כך, מפני שהיא אינה רואה בתפקידה לפעול במרי יישר שכבר לומד בבתי-ספר תיכון. נוסף על כך טוענים הסורים שהתוכנית היא כה עמוסה שאין אפשרות להוסיף שעות גדנ"ע.

ס. אונא:

הייתי מבקש שיביאו לפני הועדה את ההסכם בנוגע לארגון נערים צעירים יותר

מגיל 14.

אשר לשאלתי בדבר אינפורמציה תקציבית, קיבלנו תשובה שזהו סוד צבאי; אבל אני חושב שאם אנו שואלים את נציגי משרד הבטחון, הרי הם מייצגים את השר, על כן אין כל טעם שהם יפנו אותנו לשר הבטחון.

שאלתי ביטיבה הקודמת בדבר הפרס טים בעתון הגדנ"ע, אז שאלתי בצורה שתמית, היום אסאל בצורה יותר מפורטת. שאלתי היתה האם נכון שחתמונות שהזכרתי, בגיליון 73 עמוד 8, בלקחו מפרסום שהיה לפני 4 שנים בדבר מלחמת השיחרור בעיני הערבים. בחנתי את הדבר ורמייתי שסם מתוך סמונת התמונות בלקחו כסו שהן. התמונה העליונה, שפורסמה אחרי הפיצוץ ברחוב בן-יהודה, כותרתה היתה: הציונות קיבלה מכה קשה.

הרשו לי לצטט קטע מהכתוב בעמוד זה: הם עדיין לא השלימו... לנו נדמה שהכל עבר. לנו נדמה, שהם הסכימו כבר עם סציאותנו, עם הגבולות, עם זכותנו ההיסטורית לארץ זאת. לנו נדמה; שהזמן הגליל את פצעי הטלחמה והם יבינו ויסקטו. כך נדמה לנו... אך התבוננו בצירורים סביב. הם מעטים מרבים; בודדים מעשרות ומסאות, הטופיעים יום-יום בעתוניהם, במודעותיהם, במפריהם.

צורך

ברצוני לדעת מה/מצא העורך להוציא חומר מעתונים מלפני 6 או 7 שנים, ומפני שלא היו לו תשובות מצא אתם ציורים. לי נראה שצורה זו אינה מתאימה לנו ער כדי ליצור בו היחס הנכון כלפי שאלה זו. אני שואל גם מבחינת העריכה: האם מוכרחים לסלף דברים? אפשר לכתוב שהיו דברים כאלה שכדאי שהנוער ידע, אבל טודע צריך לסלף? אני חושב שזה לא יתכן בעתון רשמי.

אשר לשאלת המדריכים; נאטר טיש קשיים בהסגת מדריכי-קבע, אנשים שיראו בזה עיסוק חשוב ומסרה. שאלה זו קיימת זה 20 שנה בעליית הנוער, ונדמה לי שצריך ללטוד מזה איך לגשת לעניין. בעליית הנוער הפתרון נמצא על ידי כך שאחרי תקופת הדרכה מסויימת ענברים המדריכים להוראה. האם נבחנה בעיה זו לאור הנסיון של עליית הנוער?

א. רזיאל-נאור:

עברתי על הילקוט הזה שהוגש לנו וברצוני לטאול כמה שאלות, ראשית שאלה טכניות: מדוע התוכנית נקראת "תוכנית חודש ינואר" ולא "תוכנית חודש כסלו"?

בסעיף 2 אני קוראת: "אנו טחדשים החדש סדרת שיחות שהופיעו עד עתה בתוכניותינו: תולדות מלחמת השיחרור והכוונה היא לפתח יסודות ערך וחסיבות להדגיש את הנושא. קצת הלאה כתוב: "העלה שאלה פרוכונקטיבית: בפלחמת השיחרור נפלו אלפי קורבנות טובי בנינו. כמעט ואין מזכירים בודדים מבין חללינו, הסבורים אתם שהנו מוצדק להעלות את זכרם של הל"ה ולהנציח את שמותיהם מבין שאר הקרבנות?". אינני רוצה להכנס לעצם העניין אבל השאלה טכוונת, איננה בשום אופן שאלה פרוכונקטיבית והיא נועדה למדרכים שאינם מתמצאים כל כך, על כך, לא צריך לכתוב כך, יש לוטר: העלה שאלה טכוונת ומדריכה".

בסעיף 3 אני רואת: "מצאנו לבכור להקדים לתולדות מלחמת השיחרור את פרשת ההעפלה שתעזור לחניכינו להבין את הסיבות העיקריות שהביאו לפרוץ המלחמה ולמה שקדם לה (נספח 1) על מה שהתרחש בין ה-1.12.47 ל-17.1.48 יש להקדים כהקדמה לנושא הל"ה. אפשר להחזיב עליו את הדיבור בכחות הבודדות". לא ראיתי מהו הנספח שבו נכתבים הדברים, אבל אם לחשוב לפי החומר הבא אחרי זה בהקדמה לתולדות עליה ב", לקחת את הסעיף הזה כדי להסביר מה קדם לפרוץ מלחמת השיחרור, אני קוראת את הדברים הבאים: "אולם כאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרץ, והיוחמו שליחים שהספיקו לרכוש נסיונם היטי והארגוני בזמן מלחמת העולם. נקנו אניות רבות בכל הזדמנות שיכלו, ורבות של יהודים בצוללים הוברחו מטחנות ההסטה דרך ארצות רבות לטרות השטירה הקפדנית בגבולות, והצליחו להעלותם על אניות ולהסתלק מהנמלים לטרות רשת הריגול הפרושה. התנועה המחתרתית הזו הלכה וגדלה והיוותה בעיה שהמונים המונים ברחבי תכל הפכו בה.

לטעמה לא דק העולים ושליחי ההגנה שארגנו את ההעפלה לקחו חלק בטפעל זה אלא חלק גדול טהעם כולו. גם על ידי תרומתם לקרן ההצלה וגם על ידי השתתפות בפעולה בחופי הארץ בעליית העולים, ופיזורם בישובי הארץ, ומגור תחנות מסורת החופים ומתקני הרגור, וגם על ידי הזדהות בטורה עם גורל המעפילים בדרך זו או אחרת".

אני רוצה לטאול: חוץ מזה לא קרה כלום? יהודים נתנו תרומות ויהודים הזדהו? ואנו יודעים איך הזדהינו - קראו אבל וצום, וזה הכל מה שהיה?

ועוד בסעיף 8: "כיצד נראה להנגלים שלא נכנעו להם? - האנגלים הגבירו את הפיקוח על החופים, ברם לכשראו שאינם יכולים להסתלט על ההעפלה ותגובות היהודים בארץ ובגולה החמירו לאור יחס האנגלים, העבירו. אלה את בעיית א"י לאו"ם בתקוה שהאו"ם ייפה את כוחם מחדש לפיקוחם בא"י".

מה זה נקרא תגובות של יהודים בתוך ובגולה?
 איזה תגובות וטיזו הזדהות? נדטה לי שבגדנ"ע נמצאים ילדים למעלה מגיל
 הגן ואפשר לדבר אליהם בעובדות; אני חושבת שזו לא רק הרצאה בלתי מושלמת
 אלא גם מושגת על יסודות בלתי חיוביים. העיקרון הראשון של החינוך זהו
 האמת. מי אפשר לבוא היום אל נוער, בשנה השביעית להקמת המדינה, ולספר לו
 סמפני שהאנגלים לא נתנו ליהודים לעלות קמה מדינת ישראל, ואיפה כל מלחמת
 המתנות, עולי הגרדום, סודן ואריתריאה וכל המחנות? האם זה לא משמש
 חומר חינוכי לגיבוש הכרה והכנה למעשי חירום בשעת חירום? האם הסיפור על
 הנעלים הקרועות, הוא יחנך את הנוער לתחושה זו לפסור את נפשו לפען הסולדת?
 חוסתניאל כל התוכניות היפות אינן מועילות כלל, אינן עוסדות בשום פרופורציה
 עם הסגיאה העקרונית והיסודית. היתה מלחמה, כבר עבר זמן די והותך בכדי
 שאנשים יתגברו על פעצורים שהיו, ואל הנוער צריך לדבר בעובדות ולספר לו
 את האמת, ואם אין כוח לדבר אמת - נחכה עד שיהיה לנו כוח.

קראתי בגיליון מאר של "במחנה גדנ"ע",
 שם פורסמו תוצאות ששאל בין הנוער הלומד בכיתות האחרונות של בתי-הספר,
 מה הם פגמותיהם לעתיד. והיתה סטטיסטיקה שהוכיחה כי כך וכך אחרים הולכים
 לתנועות הנוער, כך וכך עוברים ללימודים וכו'. הרוח הכללית של הרשימה
 היתה הדגשת ערכה של תנועת הנוער והעמדתו של הנוער שאינו שתייך למסגרת
 ארגונית סטרייטת כאילו הוא בטל. אם נער החליט ללמוד בטכניון או בערה
 החליטה להכשיר עצמה למורה - כלום חסאנו במטהו? מדוע עתון כזה, שהוא כללי-
 מטלכתי, צריך לתחום תחומים בטוגי הנוער - לאלה לתת הצטיינות ולאלה לתת
 הרגשה של נחיתות? אני יודעת גם בעריה בתנועות נוער שיש בהם סגרעות, אבל
 לא זו השאלה. עם הרצון לכוון את הנוער לכיבוש הסטטה לא צריך להפלות בין
 נוער ונוער.

ברצוני לשאול האם תהיה לנו החלטות לדון
 בדנ"ח על חקירת סותו של הנער עמוס תיבון, מסום שהדנ"ח הזה עוסק בפרשת
 המסעות של הגדנ"ע, אנו שפענו גם הודעות הפוסדות, והייתי רוצה לשאול כמה
 שאלות על נושא זה.

היו"ר ש. פרסיץ: לא במסגרת ישיבה זו.

קראתי דבר-מה מסנו מסתגר שחה"כ ברמן
 הוציא דברים פייסיבת הועדה ופרסמם, דברים
 שאינם אמתיים ונכונים.

היו"ר י. פרסיץ: שאלה זו עורר בראשית הישיבה חה"כ סטילנסקי;
 אעביר את הענין לוועדת הכנסת.

היו"ר ארנא: הייתי רוצה לבקש שנפנה אל סר הבטחון
 ונבקשו להשתתף בדיון זה, כי אנכי רוצה
 להעמיד את השאלה של מקומו של הגדנ"ע - במסדר הבטחון או במסדר החינוך -
 לדיון מאד יסודי.